

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА
Факультет фармацевтичний та медико-профілактичний
Кафедра управління охороною здоров'я**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол № ____ « ____ » _____ 20__ р

Голова вченої ради,
проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Олександр ТОЛСТАНОВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА»**

Освітньо- професійна програма	Громадське здоров'я
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	229 «Громадське здоров'я»
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Мова навчання	українська
Статус дисципліни	обов'язкова
Обсяг дисципліни	90 год / 3 кредити

Київ – 2024

Робочу програму навчальної дисципліни «**ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА**» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Громадське здоров'я», навчальних та робочих навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня Магістр за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» та відповідних нормативних документів.

РОЗРОБНИКИ:

Михайло ГОЛУБЧИКОВ, завідувач кафедри управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, професор, д. мед. наук

Олег ТОНКОВИД, доцент кафедри управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, доцент, к. мед. наук

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Валерій БУГРО, професор кафедри управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, професор, д. мед. наук

Наталія ОРЛОВА, професор кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова, професор, д. мед. наук

Гарант ОПП

Ірина ХОМЕНКО, завідувач кафедри громадського здоров'я, епідеміології та екології, д.мед.н., професор

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика,

протокол № ____ від « ____ » _____ 202 ____ року

Завідувач кафедри _____ Михайло ГОЛУБЧИКОВ, професор,
д. мед. наук

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні Вченої ради факультету (ВРФ) фармацевтичного та профілактичного,

протокол № ____ від « ____ » _____ 202 ____ року

Голова ВРФ Василь МИХАЛЬЧУК, професор, д. мед. н.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Місце, мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.	5
4. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.....	6
5. Програма навчальної дисципліни	7
6. Структура навчальної дисципліни.....	12
7. Самостійна робота.....	16
8. Виконання контрольних робіт для здобувачів заочної форми навчання	19
9. Перелік питань для підсумкового контролю	20
10. Методи навчання.....	21
11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання	22
12. Рекомендований бібліографічний список	25

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА», є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми «Громадське здоров'я» спеціальності 229 «Громадське здоров'я».

Загальний опис навчальної дисципліни подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Найменування показників	Опис		
1. Загальна характеристика дисципліни			
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»		
Спеціальність	229 «Громадське здоров'я»		
Спеціалізація (за наявності)			
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)		
Мова навчання	українська		
Кількість годин	90		
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС		
2. Характеристика навчальної дисципліни за формами навчання			
	очна денна	очна вечірня	заочна
Рік підготовки	2-й курс		2-й курс
Семестр	3-й		3-й
Лекції	6		6
Практичні	12		8
Семінарські	-		
Лабораторні	-		
Самостійна робота	70		74
Курсова робота (курсний проект) (за наявності)	-		
Вид контролю	Залік 2		Залік 2
Разом	90		90

2. Місце, мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна «ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА» є основним компонентом освітньо-професійної програми «Громадське здоров'я» спеціальності 229 «Громадське здоров'я». ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА складає методологічну основу аналізу та оцінки здоров'я населення, системи охорони здоров'я, тому знання та навички з доказової медицини є необхідною умовою для здійснення науково обґрунтованих досліджень у громадському здоров'ї, розуміння процесів, що відбуваються у громадському здоров'ї та здійснення професійної діяльності фахівця з громадського здоров'я.

2.2. Мета дисципліни: є підготовка конкурентноспроможного, висококваліфікованого, компетентного фахівця освітнього ступеня магістр зі спеціальності 229 Громадське здоров'я, здатного з використанням методів біостатистики організовувати та проводити наукові дослідження, опрацьовувати отримані дані та розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі громадського здоров'я, вирішувати практичні проблеми і задачі діяльності із

застосуванням системних знань з курсу «ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА».

2.3. Завданнями вивчення дисципліни є: оволодіння необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо їх практичного застосування з основ та сучасних принципів доказової медицини та біостатистики; організації досліджень, аналізу основних біостатистичних показників та критеріїв; методичних та теоретичних основ формування статистичних сукупностей для подальшого адекватного їх аналізу; принципів оцінювання результатів дослідження за окремими критеріями та у взаємозв'язку з чинниками, що на них впливають; основи мета-аналізу; розуміння сучасних концепцій та методів аналізу даних, матеріалів та методів наведених в наукових публікаціях.

2.4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як: «Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни "Громадське здоров'я"», «Моніторинг та оцінка в системі громадського здоров'я», «Основи епідеміології» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Інформатизація та комунікації в громадському здоров'ї», «Інформаційний менеджмент»

3. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

Відповідно до освітньої програми «ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 1 Оцінювати основні демографічні, клінічні та епідеміологічні показники, значення і тенденції зміни основних детермінант, що чинять вплив на здоров'я у розрізі різних груп населення в Україні, Європейському регіоні та світі, застосовувати основні поняття та концепції епідеміології та статистики при плануванні, проведенні та інтерпретації результатів досліджень.

ПРН 2. Визначати пріоритети та оцінювати потреби сфери громадського здоров'я, пропонувати науково обґрунтовані заходи та розробляти відповідні висновки та стратегії, які спрямовані на покращення галузі охорони здоров'я.

ПРН 4. Формулювати висновки, розробляти прогнози та проводити аналіз впливу детермінант на здоров'я населення (соціальні, економічні, індивідуальні, навколишнього середовища), визначати потреби різних груп населення щодо здоров'я, базуючись на інформації отриманій із систем епідеміологічного нагляду.

ПРН 7. Ідентифікувати, аналізувати ризики, пов'язані з впливом на здоров'я населення детермінант навколишнього середовища (фізичних, радіаційних, хімічних, біологічних та виробничих) та організувати відповідні заходи, спрямовані на захист здоров'я населення.

ПРН 8. Оцінювати вплив соціальних детермінант та основних індивідуальних

детермінант здоров'я, розробляти відповідні заходи з метою збереження та зміцнення здоров'я населення.

ПРН 11. Розробляти та впроваджувати системи моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій, профілактичних та діагностичних або скринінгових програм та політик в громадському здоров'ї.

ПРН 12. Здійснювати аналіз ефективності розроблених процедур, інтервенцій, стратегій та політик в сфері громадського здоров'я.

ПРН 13. Розробляти та впроваджувати, засновані на доказах стратегії, політики та інтервенції громадського здоров'я із залученням зацікавлених сторін на основі міжсекторального підходу.

ПРН 18. Критично оцінювати результати наукових досліджень та здійснювати пошук потрібної наукової інформації у сфері громадського здоров'я, аналізувати інформацію, здійснювати дослідження, формулювати за його результатами висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН 19. Визначати та аргументувати перспективні напрями власної наукової роботи.

ПРН 20. Презентувати результати власних досліджень у формі доповідей, презентацій та наукових публікацій державною та англійською мовами.

4. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

Навчальна дисципліна «*ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА*» дозволяє набуту здобувачам вищої освіти наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК 1. Здатність оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати основні показники громадського здоров'я.

- СК 2. Здатність визначати пріоритети і проводити оцінку потреб сфер и громадського здоров'я у конкретній ситуації.
- СК 3. Здатність розробляти варіанти стратегій, політик та визначати окремі інтервенції, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я населення, та оцінювати їх ефективність.
- СК 4. Здатність аналізувати вплив різних детермінант на здоров'я населення та обґрунтовувати відповідні заходи з їх попередження.
- СК 5. Здатність оцінювати ризики та обґрунтовувати доцільні дії у відповідь на надзвичайні ситуації в сфері громадського здоров'я.
- СК 6. Здатність аналізувати стратегії, політики та інтервенції в сфері громадського здоров'я та пропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання наявних коштів.
- СК 7. Здатність створювати команду для діяльності у сфері громадського здоров'я і забезпечувати її ефективну роботу.
- СК 8. Здатність розробляти проекти надання послуг громадського здоров'я та профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань, промоції здоров'я, та забезпечувати їх реалізацію
- СК 12. Здатність застосовувати наукові підходи щодо планування дизайну досліджень, збору даних, розповсюдження та використання результатів наукових досліджень у сфері громадського здоров'я

5. Програма навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна структурована за модульним принципом і складається з 1-го навчального модуля:

здобувач вищої освіти має знати:

Історію формування доказової медицини; основні принципи та значення доказової медицини для клінічної практики; значення епідеміологічних досліджень в профілактиці захворювань; визначати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які сприяють або перешкоджають виникненню і поширенню захворювань; дизайн епідеміологічних досліджень, його види та їх характеристику; етапи епідеміологічного дослідження: визначення пріоритетів, постановка мети і завдань, формулювання гіпотези, визначення популяції, вибір дизайну, організація дослідження, формування вибірки, збір даних, аналіз та оформлення даних; типи епідеміологічних досліджень: описові і аналітичні; експериментальні епідеміологічні методи дослідження; історію впровадження рандомізації; види та мету осліплення; принципи Кокрейнівської співпраці; правило формування клінічного питання та актуальні проблеми при формулюванні питань, його структуру; джерела медичної інформації; електронні бази даних; вимоги до скринінгових тестів, поняття про ROC-аналіз; основні підходи в критичній оцінці публікацій в медичних журналах та інших джерелах інформації; переваги та недоліки клінічних рекомендацій, посібників і т.п. та вимоги до них; критерії якості клінічних настанов; показники і критерії медичної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

здобувач вищої освіти має вміти:

Визначати пріоритетні проблеми в галузі охорони здоров'я населення; розробляти заходи щодо усунення або максимально можливого ослаблення дії несприятливих чинників; проводити аналітичні дослідження, визначати їх цілі та завдання; організовувати та проводити рандомізоване епідеміологічне

дослідження; проводити планування експерименту; визначати рівні достовірності доказів; інтерпретувати і критично оцінювати результати клінічних досліджень; визначати недоліки дослідження і їх дизайну; проводити систематичні огляди та мета-аналіз; визначати показники ризику в дослідженні «випадок-контроль»; проводити мета-аналіз, складати систематичні огляди; проводити оцінку соціальної, медичної та економічної ефективності результатів доказової медицини.

Модуль навчальної дисципліни є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Змістове наповнення програми навчальної дисциплін у таблиця 2.

Таблиця 2.

Код Теми	Назва модулю, теми	Перелік основних питань теми
1	2	3
1.	Вступ до доказової медицини. Історія формування та розвитку доказової медицини.	Доказова медицина як наука. Вступ до доказової або науково обґрунтованої медицини (ЕВМ). Історія розвитку доказової медицини. Світовий досвід розвитку. Доказова медицина в клінічній практиці України та країн світу. Основні принципи та значення доказової медицини для клінічної практики.
2.	Принципи клінічної епідеміології та доказової медицини Клінічна епідеміологія в структурі медичних наук.	Визначення, історія розвитку. Клінічна епідеміологія як методологічна основа доказової медицини. Взаємозв'язок доказової медицини з клінічною епідеміологією і біологічною статистикою. Етичні проблеми в епідеміології.
3.	Поняття про соціальну епідеміологію.	Методи досліджень у доказовій медицині. П'ять етапів процесу доказової медицини. Типи досліджень в клінічній епідеміології. Ієрархія наукових досліджень у доказовій медицині: від опису окремих випадків до багатоцентрових рандомізованих контрольованих випробувань. Поняття про поперечні і поздовжні дослідження, переваги та недоліки різних типів досліджень. Рандомізоване контрольоване випробування (РСІ) як золотий стандарт доказової медицини.
4.	Емпіричні (empirical research methods) методи спостереження епідеміологічних досліджень. Особливості описових досліджень (descriptcion study). Опис окремих випадків (case report) та опис	Типи епідеміологічних досліджень: описові і аналітичні. Описові (дескриптивні) дослідження. Цілі та завдання. Типи графіків, що найбільш часто використовуються при описовому

	серії випадків (case series).	аналізі. Гістограма (Frequency plot, Histogram, Bar chart). Графік середніх з помилками (Error bar plot). Діаграма розмаху (Box whisker plot). Діаграма розсіювання (Scatter plot). Категоризовані графіки (Catego-rized plots). Типи досліджень. Екологічні дослідження та картування.
5.	База даних доказової медицини.	Зміст наукової медичної літератури. Переваги та недоліки різних джерел медичної інформації. Пошук інформації в Інтернеті з використанням фільтрів доказової медицини. Структура і зміст наукової публікації. Основні розділи наукової публікації. Аналіз статей та їх критична оцінка. Систематизований огляд і мета-аналіз. Бібліотека Кокрайн. Застосування наукових даних на практиці – впровадження. Збір і поширення наукових даних. Введення в керівництво по клінічній практиці. Визначення, необхідність розробки і впровадження. Зв'язок між доказовою медициною, розробкою практичних посібників і оцінкою якості для здійснення змін.
6.	Експериментальні епідеміологічні (experimental study) дослідження. Неконтрольоване та контрольоване дослідження. Рандомізовані та нерандомізовані дослідження Псевдорандомізація.	Експериментальні епідеміологічні методи дослідження. Мета експериментальних досліджень. Конвенції про захист прав людини і людської гідності в зв'язку зі застосуванням, досягнень біології та медицини. Організація і проведення рандомізованого епідеміологічного дослідження. Помилки епідеміологічних досліджень. Псевдорандомізація. Позитивні ефекти втручання.
7.	Рандомізація та осліплення в епідеміологічних дослідженнях. Золотий стандарт в епідеміології.	Рандомізація. Основна мета рандомізованого дослідження. Історія впровадження рандомізації. Таблиця випадкових чисел. Значення Остіна Бредфорда Хілла (1897-1991pp), британського епідеміолога і статистика, піонера рандомізованого клінічного дослідження. Умови, що забезпечують рандомізовані дослідження. Види осліплення (Відкрите дослідження (Open label); просте осліплення (Single-blind); подвійне осліплення (Double-blind); потрійне осліплення (Triple-blind); повне осліплення. Мета осліплення (Blinding).

8.	Доказова медицина, як новий стиль діяльності у системі медичного забезпечення пацієнта. Основна мета і завдання доказової медицини. Правило 4 «А» в доказовій медицині.	Загальне поняття, мета, основні завдання (етапи) доказової медицини. Визначення, основні принципи. Методологічні основи доказової медицини. Стандарти GCP – належна клінічна практика, GMP – належна виробнича практика, GLP – належна лабораторна практика, GDP – належна дистриб'юторська практика, як основи сучасної доказової медицини. Визначення доказової медицини. Епідеміологія і біостатистика, як фундамент доказової медицини. Ступінь доказовості медичних даних. Доказовість досліджень етіології, діагностики, лікування і прогнозу. Роль рандомізованих контрольованих досліджень. Планування експерименту. Дизайн проведення дослідження. Методи, що підвищують об'єктивність (контрольні групи, рандомізація, сліпий метод). Загальні поняття, мета, основні завдання (етапи) доказової медицини.
9.	Значення найбільшої світової організації – Міжнародне Кокрейнівське співробітництво у формуванні та оцінці ефективності медико-соціальних втручань.	Засновник найбільшої світової організації – Міжнародне Кокрейнівське співробітництво (The Cochrane Collaboration) Оксфорд, (University of Oxford), 1992р. Арчі Кокрейн (1909-1988). Логотип Кокрейнівської співпраці. Основа доказової медицини – рандомізовані контрольовані клінічні дослідження – золотий стандарт. Центри (групи) Кокрейнівських оглядів. Кокрейнівська бібліотека (Cochrane Library). Принципи Кокрейнівської співпраці, концепція трьох «Е»
10.	Інформаційні потреби системи охорони здоров'я. Постановка проблеми, на яку необхідно знайти достовірно доведене рішення. Формула PICO.	Правило формування клінічного питання, актуальні проблеми при формулюванні питань. Структура клінічного питання. Пацієнт або клінічна ситуація. Втручання (вживаються заходи впливу). Порівняння (зіставлення) втручань / впливів. Результати. Типи питань. Формула PICO.
11.	Виявлення кращих доказових відомостей для відповіді на поставлені питання.	Джерела медичної інформації. Значимість, пошук наукових доказів,

		<p>незалежність і прозорість, достовірність і об'єктивність даних. Публікації. Кокрейнівська бібліотека. Інтернет. Рецензовані і нерецензовані джерела даних. Визначення рівнів достовірності доказів, види досліджень і їх роль в представленні доказів. Інтерпретування і критичне оцінювання результатів клінічних досліджень. Визначення недоліків дослідження і їх дизайну. Електронні бази даних. Електронні версії медичних журналів. Науково-доказові медичні сайти.</p>
12.	<p>Медичні бази даних. Джерела аналітичної інформації. Електронні версії медичних журналів, що займають провідні позиції за індексом цитування.</p>	<p>Зміст наукової медичної літератури. Переваги та недоліки різних джерел медичної інформації. Пошук інформації в Інтернеті з використанням фільтрів доказової медицини. Структура і зміст наукової публікації. Основні розділи наукової публікації. Аналіз статей та їх критична оцінка. Систематизований огляд і мета-аналіз. Бібліотека Кокрайн.</p>
13.	<p>Скринінг – джерело інформації про стан здоров'я населення в епідеміологічних дослідженнях.</p>	<p>Скринінг. Оцінка результатів скринінгу. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту. Зв'язок чутливості і специфічності. Поняття про ROC-аналіз. Визначення показників ризику в дослідженні «випадок-контроль». Абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик: методика розрахунку та оцінка. Поняття про шанси в епідеміології.</p>
14.	<p>Критична оцінка знайдених доказів на предмет їх достовірності та корисності.</p>	<p>Критична оцінка знайдених доказів (літературних даних), їх достовірність (близькість до істини) та корисність (клінічного застосування); (3-й етап). Основні підходи в критичній оцінці публікацій в медичних журналах та інших джерелах інформації. Ієрархія доказів в медицині. Систематична помилка. Види систематичної помилки. Якісна характеристика доказів: зведений показник методологічної якості всіх доступних досліджень. Кількісна характеристика (обсяг) доказів: розмір ефекту, кількість досліджень, сумарний розмір вибірки пацієнтів. Рівні достовірності доказів.</p>
15.	<p>Систематичний огляд та огляд з мета-аналізом, особливості підготовки та</p>	<p>Систематичні огляди та огляди з мета-аналізом. Проведення мета-аналізу,</p>

	використання.	складання систематичних оглядів. Систематичні огляди Кокрейн. Ключові характеристики Кокрейнівського систематичного огляду. Розробка Кокрейнівського огляду: введення. Цілі та структура Кокрейнівських оглядів. Логістика розробки огляду. Визначення питання огляду. Розробка протоколу систематичного огляду. Пошук досліджень. Відбір досліджень. Оцінка ризику зміщення у включених дослідженнях.
16.	Впровадження результатів доказової медицини в клінічну практику. Розробка клінічних настанов, стандартів, методичних рекомендацій, клінічних протоколів.	Впровадження результатів доказової медицини в клінічну практику. Розробка клінічних настанов, стандартів, методичних рекомендацій та клінічних протоколів. Як створюються матеріали для впровадження їх цілі, завдання і можливості. Опитувальник AGREE. Класи рекомендацій. Переваги та недоліки клінічних рекомендацій, посібників і т.п. Їх юридичний статус.
17.	Оцінка соціальної, медичної та економічної ефективності результатів впровадження доказової медицини в клінічну практику.	Оцінка соціальної, медичної та економічної ефективності результатів доказової медицини. Показники і критерії медичної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Соціальна ефективність, її критерії. Визначення і аналіз економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

6. Структура навчальної дисципліни (навчально-тематичний план викладання дисципліни)

Код теми	Назва освітнього модулю, теми	Денна форма навчання (кількість годин)					
		Усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота	індивід. робота
Модуль I							
1.	Тема 1 Вступ до доказової медицини. Історія формування та розвитку доказової медицини.	6	2			4	
2.	Тема 2 Принципи клінічної епідеміології та доказової медицини Клінічна епідеміологія в структурі медичних наук.	6	2			4	
3.	Тема 3 Поняття про соціальну	4				4	

	епідеміологію.						
4.	Тема 4 Емпіричні (empirical research methods) методи спостереження епідеміологічних досліджень. Особливості описових досліджень (description study). Опис окремих випадків (case report) та опис серії випадків (case series).	4				4	
5.	Тема 5 База даних доказової медицини.	6			2	4	
6.	Тема 6 Експериментальні епідеміологічні (experimental study) дослідження. Неконтрольоване та контрольоване дослідження. Рандомізовані та нерандомізовані дослідження Псевдорандомізація.	4				4	
7.	Тема 7 Рандомізація та осліплення в епідеміологічних дослідженнях. Золотий стандарт в епідеміології.	8	2	2		4	
8.	Тема 8 Доказова медицина, як новий стиль діяльності у системі медичного забезпечення пацієнта. Основна мета і завдання доказової медицини. Правило 4 «А» в доказовій медицині.	4				4	
9.	Тема 9 Значення найбільшої світової організації – Міжнародне Кокрейнівське співробітництво у формуванні та оцінці ефективності медико-соціальних втручань.	4				4	
10.	Тема 10 Інформаційні потреби системи охорони здоров'я. Постановка проблеми, на яку необхідно знайти достовірно доведене рішення. Формула PICO.	4				4	
11.	Тема 11 Виявлення кращих доказових відомостей для відповіді на поставлені питання.	4				4	
12.	Тема 12 Медичні бази даних.	8			2	6	

	Джерела аналітичної інформації. Електронні версії медичних журналів, що займають провідні позиції за індексом цитування.						
13.	Тема 13 Скринінг – джерело інформації про стан здоров'я населення в епідеміологічних дослідженнях.	6				6	
14.	Тема 14 Критична оцінка знайдених доказів на предмет їх достовірності та корисності.	6			2	4	
15.	Тема 15 Систематичний огляд та огляд з мета-аналізом, особливості підготовки та використання.	6			2	4	
16.	Тема 16 Впровадження результатів доказової медицини в клінічну практику. Розробка клінічних настанов, стандартів, методичних рекомендацій, клінічних протоколів.	6			2	4	
17.	Тема 17 Оцінка соціальної, медичної та економічної ефективності результатів впровадження доказової медицини в клінічну практику.	4			2	2	
Усього кредитів / годин за модулем II							
Підсумковий контроль		Залік 2	-6	-	-12	70-	-90
РАЗОМ		90	6		12	70	90
Код теми	Назва освітнього модулю, теми	Заочна форма навчання (кількість годин)					
		Усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота	індивід. робота
1.	Вступ до доказової медицини. Історія формування та розвитку доказової медицини.	6	2			4	
2.	Принципи клінічної епідеміології та доказової медицини Клінічна епідеміологія в структурі медичних наук.	6	2			4	
3.	Поняття про соціальну епідеміологію.	2				2	
4.	Емпіричні (empirical research methods) методи спостереження епідеміологічних досліджень. Особливості описових досліджень (description study). Опис окремих випадків (case report) та опис серії випадків	6			2	4	

	(case series).						
5.	База даних доказової медицини	6			2	4	
6.	Експериментальні епідеміологічні (experiment-tal study) дослідження. Неконтрольоване та контрольоване дослідження. Рандомізовані та нерандомізовані дослідження Псевдорандо-мізація.	6				4	
7.	Рандомізація та осліплення в епідеміологічних дослідженнях (відкрите дослідження, просте осліплення, подвійне осліплення, потрійне осліплення та повне осліплення). Золотий стандарт в епідеміології.	4				4	
8.	Доказова медицина, як новий стиль діяльності у системі медичного забезпечення пацієнта. Основна мета та завдання доказової медицини. Правило 4 «А» в доказовій медицині.	6	2		2	4	
9.	Значення найбільшої світової організації – Міжнародне Кокрейнівське співробітництво у формуванні та оцінці ефективності медико-соціальних втручань.	6				6	
10.	Інформаційні потреби системи охорони здоров'я. Постановка проблеми, на яку необхідно знайти достовірно доведене рішення. Формула PICO.	6				6	
11.	Виявлення кращих доказових відомостей для відповіді на поставлені питання.	4				4	
12.	Медичні бази даних. Джерела аналітичної інформації. Електронні версії медичних журналів, що займають провідні позиції за індексом цитування.	6				6	
13.	Скринінг – джерело інформації про стан здоров'я населення в епідеміологічних дослідженнях.	6				6	
14.	Критична оцінка знайдених доказів на предмет їх достовірності та корисності.	4				44	

15.	Систематичний огляд та огляд з мета-аналізом, особливості підготовки та використання.	4				4	
16.	Впровадження результатів доказової медицини в клінічну практику. Розробка клінічних настанов, стандартів, методичних рекомендацій, клінічних протоколів.	4				4	
17.	Оцінка соціальної, медичної та економічної ефективності результатів впровадження доказової медицини в клінічну практику.	6			2	4	
	Підсумковий контроль	2	6		8	74	90
	Всього	90	6		8	74	90

7. Самостійна робота

Код теми	Зміст самостійної роботи	Обсяг СР (годин)		
		денна форма		заочна форма
1	Вступ до доказової медицини. Історія формування та розвитку доказової медицини. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
2	Клінічна епідеміологія як методологічна основа доказової медицини. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з нормативно-правовими документами. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
3	Поняття про соціальну епідеміологію. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з нормативно-правовими документами. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	2		2
4	Емпіричні (empirical research methods) методи спостереження епідеміологічних досліджень. Особливості описових досліджень (description study). Опис окремих випадків (case report) та опис серії випадків (case series). Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	2		4

5	База даних доказової медицини Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
6	Експериментальні епідеміологічні (experiment-tal study) дослідження. Неконтрольоване та контрольоване дослідження. Рандомізовані та нерандомізовані дослідження Псевдорандомізація. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
7	Рандомізація та осліплення в епідеміологічних дослідженнях (відкрите дослідження, просте осліплення, подвійне осліплення, потрійне осліплення та повне осліплення). Золотий стандарт в епідеміології. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
8	Доказова медицина, як новий стиль діяльності у системі медичного забезпечення пацієнта. Основна мета та завдання доказової медицини. Правило 4 «А» в доказовій медицині. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
9	Значення найбільшої світової організації – Міжнародне Кокрейнівське співробітництво у формуванні та оцінці ефективності медико-соціальних втручань. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		6
10	Інформаційні потреби системи охорони здоров'я. Постановка проблеми, на яку необхідно знайти достовірно доведене рішення. Формула PICO. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		6

11	Виявлення кращих доказових відомостей для відповіді на поставлені питання. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
12	Медичні бази даних. Джерела аналітичної інформації. Електронні версії медичних журналів, що займають провідні позиції за індексом цитування. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з нормативно-правовими документами. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	6		6
13	Скринінг – джерело інформації про стан здоров'я населення в епідеміологічних дослідженнях. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	6		6
14	Критична оцінка знайдених доказів на предмет їх достовірності та корисності. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з електронною системою. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
15	Систематичний огляд та огляд з мета-аналізом, особливості підготовки та використання. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з електронною системою. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
16	Впровадження результатів доказової медицини в клінічну практику. Розробка клінічних настанов, стандартів, методичних рекомендацій, клінічних протоколів. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з електронною системою. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4		4
17	Оцінка соціальної, медичної та економічної ефективності результатів впровадження доказової медицини в клінічну практику. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота з електронною системою. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	2		4

	<i>Всього</i>	70		74
--	---------------	----	--	----

Індивідуальні завдання з курсу «ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА» передбачає виконання студентом фрагмента наукової роботи, участі в науковій конференції факультету, університету чи іншого закладу вищої освіти, друк наукової статті тощо. Оцінювання входить до поточного контролю..

8. Виконання контрольних робіт для здобувачів заочної форми навчання

Виконання контрольної роботи є важливим елементом навчального процесу за заочною формою навчання, оскільки підготовка та виконання завдань контрольної роботи дозволяє самостійно оволодіти освітньою програмою навчальної дисципліни в міжсесійний період.

Тематика контрольних завдань, вимоги до підготовки, виконання, звітування/захисту тощо, формується провідним викладачем дисципліни у окремі Методичні рекомендації, які є елементом Навчально-методичного комплексу дисципліни та затверджується кафедрою у відповідному порядку, підлягають перегляду кожного навчального року.

9. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Історія розвитку сучасної епідеміології.
2. Сучасні визначення епідеміології, основна мета і завдання. Види епідеміології.
3. Клінічна епідеміологія, як нова галузь медичних знань. Поняття «клінічна інформація». Оцінка якості клінічної інформації та її інтерпретація.
4. Клінічна епідеміологія, цілі, завдання, функції. Посадові інструкції клінічного епідеміолога.
5. Епідеміологічні дослідження – методологічна основа доказової медицини.
6. Планування програм клінічних випробувань: основні принципи.
7. Основні етапи описових епідеміологічних досліджень.
8. Основні прийоми епідеміологічного спостереження.
9. Поняття скринінгу. Його роль у формуванні гіпотези виникнення патологічного процесу.
10. Основи організації аналітичних досліджень. Виявлення факторів ризику розвитку хвороби.
11. Роль епідеміологічного експерименту і математичного моделювання для проведення науково-дослідницької роботи.
12. Поняття істинний клінічний результат і непрямі критерії оцінки.
13. Оцінка потенційної ефективності та безпеки профілактичних і лікувальних препаратів.
14. Оцінка потенційної ефективності діагностичних і скринінгових тестів.
15. Статистичні програми, які використовуються в науковій діяльності епідеміолога. Використання пакетів статистичних програм.
16. Перевірка статистичних гіпотез.
17. Прогнозування результатів епідеміологічних досліджень.
18. Правові основи проведення епідеміологічних досліджень.
19. Етичні засади проведення епідеміологічних досліджень.
20. Сучасні методичні вимоги для авторів медичних публікацій, присвячених оцінці ефективності епідеміологічних досліджень.
21. Взаємозв'язок дизайну і структури епідеміологічних досліджень.
22. Принципи планування і складання програм клінічних випробувань.
23. Етапи розвитку доказової медицини.
24. Ієрархія доказів в медицині.
25. Основні питання, які ставить клінічна епідеміологія і доказова медицина.
26. Систематична помилка. Види систематичної помилки.
27. Рівні достовірності доказів.
28. Роль праці Кокрейн в розвитку доказової медицини.
29. Види клінічних досліджень.
30. Когортні дослідження. Типи когорт.
31. Прогностичні дослідження. Ризик і прогноз.

32. Дослідження "випадок-контроль": характеристика, переваги та недоліки.
33. Рандомізоване контрольоване випробування: особливості дизайну, переваги і недоліки.
34. Види рандомізованих досліджень. Псевдорандомізоване клінічне випробування.
35. Клінічна значимість. Статистична значимість.
36. Основні характеристики систематичного огляду.
37. Види контролю при проведенні контрольованих клінічних випробувань.
38. Кокрейнівське співробітництво: характеристика організації та основні види діяльності.
39. Цілі та завдання діяльності Кокрейн.
40. Принципи роботи співпраці Кокрейн.
41. Структура Кокрейн. Кокрейнівські групи.
42. Докази Кокрейн: розробка, подання, доступність.
43. Кокрейнівська бібліотека: огляд баз даних.
44. Ключові характеристика Кокрейнівського систематичного огляду.
45. Цілі розробки Кокрейнівських систематичних оглядів.
46. Структура Кокрейнівського систематичного огляду.
47. Кроки розробки Кокрейнівського систематичного огляду.
48. Визначення питання огляду.
49. Пошук досліджень: характеристика етапу.
50. Ресурси, необхідні для розробки Кокрейнівського огляду.
51. Оцінка якості доказів у Кокрейнівських систематичних оглядах.
52. Способи мінімізації зміщення при розробці Кокрейнівського огляду.
53. Оцінка результатів. Види результатів.
54. Мета-аналіз: основні кроки.
55. Можливості та способи впровадження принципів доказової медицини в практику охорони здоров'я.
56. Ключові принципи розробки клінічних настанов і рекомендацій, заснованих на доказах.
57. Інноваційні способи доставки доказів в практику охорони здоров'я.
58. Основні підходи в критичній оцінці публікацій в медичних журналах та ін. джерелах інформації.
59. Джерела медичної інформації: критерії оцінки, пошук доказів.

10. Методи навчання

Для активізації процесу навчання здобувачів освіти в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага здобувачів освіти на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; здобувачі освіти

заохочуються до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ *на семінарських заняттях* обговорюються основні проблеми теми; проводяться дискусії, спрямовані на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формуванню самостійності суджень, умінню відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів та сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодівати культурою толерантності.

✓ *на практичних заняттях* запроваджуються різні навчальні технології: обговорення проблем, дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; лабораторні роботи; виконання дослідів; метод проєктів (проєктування); мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи здобувачів освіти є чіткий контроль відвідування здобувачами освіти занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів в НУОЗ України імені П. Л. Шупика проводиться з використанням рейтингової системи (далі - ЄКТС), в основу якої покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність здобувачів у процесі навчання.

Методи оцінювання на поточному/періодичному контролі: усне опитування, модульні контрольні письмові роботи, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання розв'язання розрахункових задач, захист результатів практичних, лабораторних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування (бланкове або комп'ютерне), оцінювання есе, оцінювання виконання практичних навичок, захист історії хвороби. Для здобувачів очної (денної, вечірньої) форми навчання кожен модуль завершується модульною контрольною роботою.

Методи оцінювання на підсумковому контролі: усний залік, письмовий залік, диференційований залік, усний іспит, письмовий іспит, тестування, захист проєктів тощо відповідно до специфіки й особливостей дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання

Поточний контроль														Підсумковий контр	Іспит	Сума
50														90	10	100
Змістовий модуль 1																
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
T16	T17															

Оцінювання модуля Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (ПМК) (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати під час вивчення кожного модуля, становить 200, у тому числі: за поточну навчальну діяльність - 120 балів; за результатами підсумкового модульного контролю - 80 балів. З таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати під час вивчення кожного модуля для галузі знань 22 Охорона здоров'я, становить 200, у тому числі за поточну навчальну діяльність 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю 80 балів (на підставі листа МОЗ № 0804-47/10395 від 15.04.2014).

Для занесення балів оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти у відомість обліку успішності та індивідуальний план здобувача вищої освіти використовується таблиця співвідношення між здобутими результатами успішності здобувача та ECTS оцінками

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS	
		кількість балів	для галузі знань 22 Охорона здоров'я
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 - 50	93-100
B (дуже добре)	4 (добре)	44 - 46	87-92
C (добре)		40 - 43	81-86
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 - 39	70-80
E (достатньо)		30 - 34	60-69
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 - 29	35-59
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17	1-34

Загальний розподіл балів за результатами навчання

Сума балів		Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою залік/екзамен	Пояснення
100 балів	200 балів			
90 - 100	170 – 200	A	зараховано/оцінка	відмінне виконання
82 - 89	155 – 169	B		вище середнього рівня
75 - 81	140 – 154	C		загалом хороша робота
68 - 74	125 – 139	D		непогано
61 - 67	111 – 124	E		виконання відповідає мінімальним критеріям
35 - 60	60 – 110	FX	не зараховано	необхідне перескладання
1 - 34	1 – 59	F		необхідне повторне вивчення дисципліни

12. Рекомендований бібліографічний список

Основна література

1. Гринхальх, Т. Основы доказательной медицины / Т. Гринхальх. – М. : ГЭОТАР-МЕДРоссия, 2015. – 336 с.
2. Общая эпидемиология с основами доказательной медицины. Руководство к практическим занятиям : учеб. пособие / под ред. В. И. Покровского, Н. И. Брико. – М. : ГЭОТАР - Медиа, 2010. – 400 с.
3. Основы доказательной медицины : учеб. пособие для системы послевузовского и дополнительного профессионального образования врачей / под общ. ред. Р. Г. Оганова. – М. : Силицей-Полиграф, 2010. – 136 с.
4. Ушаков, Е. В. Биоэтика : учебник и практикум для вузов / Е. В. Ушаков. – М. : Издательство Юрайт, 2018. – 306 с.
5. Методичні рекомендації кафедри
6. Лекційний курс кафедри.

Допоміжна література

1. Актуальные вопросы доказательной медицины : практ. рук. / под ред. Г. П. Котельникова, Г. Н. Гридасова. – Самара : Глагол, 2012. – 118 с.
2. Власов В. В. Время доказательной медицины [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/2006/2/vremya-dokazatelnoy-mediciny>. – Дата доступа – 14.05.2018.
3. Медицина, основанная на доказательствах. Как практиковать ДМ. Как обучать ДМ : практикум : пер. с англ. / Е. Шарон [и др.]; под ред. В. В. Власова, К. И. Сайткулова. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 320 с.
4. Спасов, А. А., Черников М. В. Основы доказательной медицины [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <http://www.volgmed.ru/publishmg/lv/about.php>. – Дата доступа – 14.05.2018.
5. Хенеган, К. Доказательная медицина : справ. / К. Хенеган, Д. Баденоч ; пер. с англ.; под ред. В. И. Петрова. – Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2011. – 144 с.

Інформаційні ресурси

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. – URL: www.who.int
2. Европейская база данных «Здоровье для всех». – URL: www.euro.who.int/ru/home
3. Кохрейнівський центр доказової медицини. – URL: www.cebm.net
4. Кохрейнівська бібліотека. – URL: www.cochrane.org
5. Національна медична бібліотека США. – MEDLINE. – URL: www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
6. Канадський центр доказів в охороні здоров'я. – URL: www.cche.net
7. Центр контролю та профілактики захворювань. – URL: www.cdc.gov
8. Центр громадського здоров'я МОЗ України. – URL: www.phc.org.ua

9. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх». – URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
10. Журнал British Medical Journal. – URL: www.bmj.com
11. Журнал Evidence-Based Medicine. – URL: www.evidence-basedmedicine.com

Лист перегляду (актуалізації) робочої програми навчальної дисципліни

№	Висновок щодо актуальності РПНД*	Дата перегляду	№ протоколу кафедри	Підпис викладача	Підпис гаранта ОПП	Підпис завідувача кафедри

*У колонці «Висновок щодо актуальності РПНД» зазначити висновок кафедри, щодо перегляду (актуалізації): *актуалізовано; необхідно внести зміни у такі розділи (із їх зазначенням); внесені зміни у розділ; замінено сторінки №; тощо.*